

szakadéka esik, ami ráadásul erdővel és tuskókkal borított). Szondáink döntő többsége a nyomvonal irányának megfelelően É–D-i irányú, a legrövidebb hossza 20 m, míg a leghosszabbé 90 m.

A korábbi években folyamatosan mezőgazdasági művelés alatt álló lelőhely É-i felében, a humusz alatt homogén agyagréteget tapasztaltunk, míg a D-i részen általában összefüggő kavicsos, illetve sóderes altalajt találtunk.

Régészeti objektumokat két területen koncentrállódva dokumentáltunk, melyek korszakai megegyeznek a korábbi felszíni gyűjtések adataival. A lelőhely É-i felében egy jól lehatárolható részen késő középkori telepjelenségeket találtunk (árokészlet, gödör, verem, cölöplyuk stb.), míg a nyomvonal DK-i sarkában előkerült objektumok a bronzkorra datálhatóak.

STRAUB PÉTER

Nagyfernekág (KÖH 75025): A lelőhely próbafeltárása 2013. július 23. és augusztus 2. közt került sor. A próbafeltárással átkutatott terület nagysága 987 m² volt. Az elkerülő út nyomvonalának legdélebbben fekvő lelőhelye egy fenyvesekkel közrefogott domb K-i oldalán fekszik, a 2009. évi hatástanulmányt megelőző terepbejáráskor a felszínen őskori kőeszközök és középkori cserepek kerültek elő.

Mivel a terület az idei évben nem volt megművelve és csapadék is viszonylag kevés hullott, a föld a többi lelőhelyhez képest kifejezetten kemény volt, ami a humuszosítást és a bontást is megnehezítette. A lelőhelyen összesen 8 kutatóárkot húztunk, a D-i részen azok a tengellyel közel párhuzamosak, míg az É-i részen Ny–K-i irányúak.

A próbaátásat eredményeképp 23 objektum került napvilágra, jellemzően gödröket, vermeket és árkokat dokumentáltunk, melyek szórtnan helyezkedtek el. Az őskori objektumokból kevesebb került elő, 4 gödröt lehet a rézkorra, illetve a bronzkorra keltezni, melyekben kizárólag kerámiatöredékeket találtunk. A többi objektum az Árpád-korra és a középkorra datálható, melyekben már nagyobb mennyiségű kerámia és csontanyag, valamint patics is volt. A korábbi típusokat a jellegzetesen bekarcolt hullám- és csigavonaldíszes háztartási fazekak és a cserépbogrács töredékek képviselik, míg a fiatalabb korú gödrökből jó minőségű edények töredékei is előkerültek. A középkori emlékek a humuszosításkor gyakran már a mai felszínhez nagyon közel, sekély mélységben jelentek meg. A cserepek mellett említésre érdemes egy középkori örlő és egy cölöp maradványa.

Munkatársak: Baranyai Krisztina, Császár Renáta, Gönye András és Takács László régésztechnikusok.

ORHA ZOLTÁN

279. Zalaújlak, Cseri kereszt (KÖH 40962)

(Zala megye) Kk

A Nagykanizsai és a Letenyei kistérségekben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztéséhez készült előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. június 17.–július 3. között végezték el az MNM NÖK munkatársai. A vizsgálat a tervezett nyomvonal tengelyétől mintegy 50–50 m széles sávban történt, mely 69 régészeti lelőhelyet érintett.

Ennek során Zalaújlak közigazgatási határán, Zalaújlak és Csapi között, a 75127 j. út Ny-i oldalán hitelesíteni tudtuk az ismert lelőhelyet. A területen zabtábla állt, mely az út mentén

egy keskeny sávban viszonylag ritkán kelt ki, így itt a talaj nem túl jól, de látható volt. Ezt a területet bejárva késő középkori edénytöredékeket találtunk. A lelőhely kiterjedése a Közhiteles Nyilvántartás és a Göcseji Múzeum adattári adatai szerint nem egyezik. A korábbiakhoz képest a mostani terepbejárás során É-i és D-i irányban lelőhelybővülést tapasztaltunk.

Munkatársak: Skriba-Nagy Mónika régész, Skriba Pál és Vágus Anina régésztechnikusok.

TOKAI ZITA MÁRIA

280. Zákány, Irtások (KÖH 84489)

(Somogy megye) Kk

A Csurgói kistérségben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztéséhez készült előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. június 25–27. között végezték el az MNM NÖK munkatársai. A terület sávban bejárása a tervezett nyomvonal tengelyétől 50–50 m-es sávban történt, mely összesen 19 régészeti lelőhelyet érintett. A vizsgált szakaszok mezőgazdasági művelés alatt álló területein változó feltételekkel és eredményességgel lehetett a terepbejárást elvégezni.

Zákány Zákányfalu nevű településrészétől É-ra, a 6804 j. út K-i oldala és az Izidórus-patak között magas kukoricásban, rossz megfigyelési viszonyok mellett kevés késő középkori kerámiát találtunk. Ezek egy új régészeti lelőhelyre utalnak.

Munkatársak: Melis Eszter régész, Lakatosné Sövegjáró Erika és Spolár Erika technikusok.

TOKAI ZITA MÁRIA

281. Zákányszék határa (Csongrád megye) Á, Kő, I

Mórahalom és Zákányszék szennyvízelvezetése és tisztítása projekt kapcsán a településen az alábbi lelőhelyeken végeztünk kutatásokat.

Frank-tanyától K-re (KÖH 75115): 2013. február 7-én próbafeltárást végeztünk a nyomvonal 135. lelőhelyén. A 2010-ben zajló régészeti terepbejárás kapcsán Árpád-kori és középkori jellegű kerámiatöredékeket találtak a szóban forgó lelőhely területén, melyet a próbafeltárást során mi is beigazoltunk. A lelőhely feltárással érintett, lehumuszosított területe elérte a 27 m²-t. A 40–120 cm között váltakozó humusztakaró alatt a sárgásbarna és szürke homokos altalajon 2 stratigráfiai egységet figyeltünk meg, melyekhez 2 objektumszámot rendeltünk. A stratigráfiai egységek közül mindkét objektum ÉK–DNy-i irányú ároknak bizonyult. Korszakot meghatározó leletanyag mindkét objektumból előkerült. A nyomvonal mindkét oldalán, a feltárás ideje alatt további terepbejárást végeztünk, melynek során mi is megtaláltuk az előzetes terepbejárás során meglelt késő Árpád-kori, középkori lelőhelyet. Feltárás során bizonyossá vált, hogy a lelőhely ÉNy-i irányba nem folytatódik. A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Móra Ferenc Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Móraalmi határút III. (KÖH 75109): 2013. február 13-án próbafeltárást végeztünk a nyomvonal 136. lelőhelyén. A 2010-ben zajló régészeti terepbejárás kapcsán Árpád-kori jellegű kerámiatöredékeket találtak a szóban forgó lelőhely területén, melyet a próbafeltárást során mi is beigazoltunk. A lelőhely feltárással érintett, lehumuszosított területe elérte a 62 m²-t. A nyomvonalon 1 objektum folytja rajzolódott ki a nyesett felszínen,

amely egy ároknak bizonyult. Korszakot meghatározó leletanyag az objektumból nem került elő. A nyomvonal mindkét oldalán, a feltárás ideje alatt további terepbejárást végeztünk, melynek során mi is megtaláltuk az előzetes terepbejárás során meglett Árpád-kori lelőhelyet. Biztosra vehető, hogy ez az árok a terepbejárás során megtalált településhez tartozik. További régészeti objektumok a szennyvízcsatorna nyomvonalába nem estek bele.

Munkatársak: Pópity Richárd és Gera Róbert régésztechnikusok.

BENEDEK ANDRÁS

282. Zimány határa (Somogy megye) Ő, Kö

Szeptember 25-én terepbejárást végeztünk a falu határában. A Pesty-féle 1865-ös összeírásban a Lépavoda nevű szántó kapcsán megjegyzi, hogy az öregek szerint itt török vár volt, amelynek azonban már nincs nyoma, csak téglákat lehet elszórtni találni. A leírás valószínűleg a templom helyére vonatkozik. Más hagyomány szerint a dűlőben állt a régi falu, ahol maig tégladarabokat szántanak ki.⁸⁴

Lépavodai-dűlő 1. (KÖH 85787): A falutól ÉNy-ra, az Egresi-árok patak DK-i oldalán szórványosan kevés és jellegtelen őskori kerámiát gyűjtöttünk.

Lépavodai-dűlő 2. (KÖH 85789): Az Egresi-árok és a DNY felől érkező Jókuti-árok összefolyásában fekvő, felszigetszerű dombon, álló kukoricában szintén hasonló jellegű őskori telep találtunk, a középkori falu közelségére egy peremtöredék utalhat.

K. NÉMETH ANDRÁS – VARGA MÁTÉ

283. Zselicszentpál határa (Somogy megye) Á, Kk, I

2013. október 4-én Berta Gyula kaposvári lakossal jártuk a település határát, középkori régészeti lelőhelyek azonosítása céljából.

Kenderföld (KÖH 85801): A patak túlsó, K-i oldalán, a Szentegyház-dűlő lelőhelytől északabbra vassalakos, vasolvadékos lelőhelyet találtunk, az É–D-i irányú földút Ny-i oldalán. A lelőhelyen három határozott, szürkés foltban lehetett leleteket találni. A legdélebbi részen salakot találtunk, míg az É-i két részen inkább olvadékokat. A leletek mindhárom helyen nagyjából 5–10 m sugarú körben koncentráltak. A lelőhely mérete: 180×60 m.

Szentegyház-dűlő (KÖH 49853): A Zselicszentpáltól Ny-i irányban lévő lelőhely bár szerepel a nyilvántartásban, ennek ellenére terepi azonosítása nem történt meg. A területen sok kerámiát lehetett gyűjteni. A lelőhelyen csak középkori kerámiákat gyűjtöttünk, valamint egy nagyobb olvadékot (talán bronz), valamint egy téglatöredéket. A kerámiák alapján nagyjából a 13–15. századra lehet keltezni a lelőhelyet. A lelőhelyen sok kisebb-nagyobb téglatöredéket, valamint habarcsot lehetett megfigyelni egy nagyjából 20 m sugarú körben, azonban embercsontokat nem láttunk. A lelőhelytől D-re egy korábbi földút (mélyút) bevágása látható az erdős részen, amelynek a szélé-

re rengeteg nagyobb kő volt kidobálva. A köveket feltehetőleg a templomból szánhatták ki és hordhatták ide. Se az első, se a második katonai felmérés nem jelez ide templomot. Ha ez a templom a középkori Szentpál templomával azonosítható, akkor első említése 1333-ból való. A lelőhely mérete: 230×150 m.

Temető (KÖH 85799): A Kenderföld nevű vassalakos-olvadékos lelőhelytől É-ra, a temetőtől D-re újabb lelőhelyet sikerült lokalizálni. Leleteket a műútról lekanyarodó földút és a temető között viszonylag keveset és ritkán lehetett találni. A leletek mind késő középkoriak, a 13–16. századra lehet datálni őket. Ezen kívül találtunk még két vastárgyat, az egyik egy patkó töredéke, a másik nem meghatározható. A lelőhely feltételezhetően É-i irányba, a temető irányába is folytatódik. A lelőhely mérete: 120×100 m.

Munkatársak: Berta Gyula, Papp Zoltán, Pátrovics Gábor.

VARGA MÁTÉ

284. Zsurk, Eszterna-tava (KÖH 75725)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő

A Tiszaszentmárton–Zsurk szennyvízberuházás 2013 tavaszán indult el. Ennek során szakfelügyeletet írtak elő a földmunkákhoz, illetve két helyen (a 0+600–0+900, valamint az 1+300–1+500 szelvények között) próbafeltárást. A próbafeltárást 2013. június 13-án került sor. Ezek a területek egy korábbi, a beruházást megelőző hatástanulmány lelőhelyei alapján lettek kijelölve.⁸⁵ Ezek közül a Zsurktól Ny-ra fekvő, az itt menő földút mellett lévő keletebbi kapta a 3. (Eszterna-tava), a nyugatabbi a 4. (Lencse-szer-dűlő) számot. Ezek közül a 4.-et elvileg vágta a nyomvonal, míg a 3.-at csak érintette. A kutatás egy 50 cm széles, iszapolókanalas géppel történt (a nyomvonal csak mintegy 25–30 cm széles volt). A 4. lelőhely régészeti szempontból negatívnak bizonyult, amiben minden bizonnyal az is közrejátszott, hogy itt a dűlőt egy dombbevágásban haladt, aminek kialakításakor nyilván megsemmisítették a lelőhelyet.

A 3. lelőhelyet érintő szakaszon több árkot is húztunk a nyomvonalban, melyek közül csak egy bizonyult pozitívnak. Ebben a 0+667–0+715 kmsz. közötti részben, ahol a K–Ny-i irányú szelvény mindkét végétől számított 10–10 m-en kívül, megfigyelhető objektumfolt és beásás nélkül, különböző mélységben (50–140 cm, alatta már nem, s ez egyben a csőfektetési szint is), minden rendszer nélkül kerültek elő kézzel formált őskori kerámiák. A cserepeket begyűjtöttük, a szelvényt lefényképeztük, majd a területet átadtuk a további kivitelezéshez.

JAKAB ATTILA

⁸⁴ Papp László, Végh József szerk.: Somogy megye földrajzi nevei. Budapest 1974, 140 / 81.

⁸⁵ JAM Adattár 2008.99.